

LÄRJUNGASKAP ENLIGT ORDSPRÅKSBOKEN

Av Micael Nilsson

VAD SÄGER DU - EGENTLIGEN?

Artikel 1

Länge upplevde jag Ordspråksboken som en relativt stängd bok. Till att börja med var den mest en bok vi använde i kyrkans kamratgång för att träka församlingens unga damer med: "Bättre att bo i en vrå på taket än att ha hela huset gemensamt med en grälsjuk kvinna." (Ords 21:9)

Det blev liksom mer *Ords-BRÅKS-boken* av det hela.

Vi undervisades så småningom om det olämpliga i att skämta med Guds ord och insåg själva vad tiden led det olämpliga i att skämta med unga damer.

Så vad skulle vi då med Ordspråksboken till?

Längre fram i livet fann jag på nytt, denna gång som förkunnare och bibellärare, fram till Ordspråksboken. Jag fann nya och användbara citat att använda i min förkunnelse. Länge var detta min relation till denna bok. Den blev för mig en källa till nya lösryckta citat. Mer än så blev den knappast. Ordspråksboken var en bok med många fascinerande tankar och slagfärdiga ordstäv. Men Ordspråksbokens totala budskap, varför vi överhuvudtaget hade en sådan bok i vår Bibel, och vad den som helhet hade att säga oss, hade jag ännu inte greppat. Eftersom jag inte kände mig tillfreds med situationen satte jag mig ner för att ytterligare fördjupa mig i ämnet. Inte minst påverkades jag av en undervisning jag under denna period tog del av genom Vineyard-pastorn, och teologen, Jack Deer. Det är rätt att påstå att dessa artiklar bär mycket tydliga spår av denna undervisning. Steg för steg steg jag in i en ditintills nästan okänd skattkammare. Jag möttes av en urgammal, men på samma gång märkligt aktuell, och tillika skakande radikal lärjungaundervisning.

Ordspråksboken hade ett budskap till Guds folk. Och mer än så, jag hävdar bestämt att den har det också idag.

VARFÖR ORDSPRÅKSBOKEN?

Ordspråksbokens inledande verser förklarar bokens syfte för oss, (1:1-7): "Detta är Salomos ordspråk, Davids sons, Israels kungs. Av dem kan man lära vishet och tukt..." Den skrevs alltså för att förmedla, och för att föra till vishet. Det hebreiska ordet för "VISHET" kan också översättas "SKICKLIGHET". Boken är en slags *levnads-handbok som vill skickliggöra dig för att möta livet*. Den innehåller en slags praktisk samlad levnadsvisdom som tar upp brännande ämnen som:

- Hur hantera pengar?
- Barnuppfostran.
- Sex och äktenskapsvård.
- Att använda sitt tal rätt.

Tre ämnen spinner som tre röda trådar om varandra genom hela boken: Talet, pengar och sex. Eftersom alla dessa tre ämnen berör oss är Ordspråksboken en bok som tillika berör oss. Låt oss i denna första artikel stanna särskilt inför den första av dessa tre heta potatisar - TALET.

Boken har mycket att säga om hur vi använder våra ord.

DEN VISES TAL

1. Den vise vet ordens rätta värde.

Han sprider inte orden omkring sig. Den vise vet att orden är viktiga.

Ords 18:20-21. Ditt tal kan vara helande och till mättnad för den som lyssnar. Död och liv har tungan i sitt våld. Du kan tala död in i en medmänniska (15:4) eller in i en församling. Ett destruktivt tal kan strypa ett spirande liv. Det är ett tragiskt faktum att andlig förnyelse och väckelse mer än en gång genom åren har dödats genom destruktiva tungors inverkan. Vem vill en dag stå till svars inför himmelens Gud för att ha talat död in i en begynnande väckelse? Naturligtvis kan du även omvänt ta fasta på det positiva alternativet: -Liv har tungan i sitt våld.

Du kan därmed ta beslutet att bli en livgivare, genom ditt tal.

2. Orden ger dig svårigheter eller belöning.

12:14, 13:3. *"Den som bevarar sin mun och sin tunga, han bevarar sitt liv för nöd."* (21:23) Du kan be en bön: -Gud varna mig innan jag säger något för att upphöja mig själv eller för att döma någon annan. Sätt en vakt för min mun.

Gud kommer att höra den bönen.

3. Den vise vet ordens begränsningar.

14:23. Ord kan inte ersätta handling. Vi känner säkert människor som är stora med sina ord, men som sällan håller löfte. Man lär sig att inte lita på dem. Det är tragiskt, men det är också sant.

Förtroende är ett kapital som kan förbrukas. Tomt tal är en ren förlust!

28:24. Ord kan inte dölja sanningen.

24:12. Oavsett hur bra vi är med våra ord kan vi inte lura Gud.

Den vise vet att bra argument inte kan ersätta ett bristfälligt liv.

VAD KÄNNETECKNAR DEN VISES TAL?

1. Den vise är ärlig. 12:22, 16:13.

2. Den vise är inte lösmynt

10:19. *"Där många ord är blir överträdelse inte borta..."* Det är svårt att tala en längre tid oavbrutet utan att ge sitt tal till det som är orätt. Snart är det situationen, eller poängerna, som styr talet - inte förståndet. Kanske har vi snart avslöjat ett förtroende, avgett ett löfte vi inte vill hålla eller kritiserat något eller någon vi inte borde. Ordspråksboken talar om återhållsamhet med orden-17:27.

Vi talar nu inte om *den tystlåtna församlingen* - för att ge vår försagdhet ett alibi; men det finns tillfällen då det är vist att vara tyst. T.ex. vid ilska, 17:14.

Meningen med meningen

*Det är inte alltid
den som har lätt för att tala,
också har
något att säga.*

*I den tystlåtna
kan brinna en eld,
fast han trevande söker ord
för sitt budskap.*

*Meningen med orden
måste vara större
än orden i meningen.*

3. Den vise skvallrar inte.

Hur ser de människor ut som du vill vara nära? Jag gissar: De sladdrar inte, skvallrar inte, och inte heller ljuger de. Vi avskyr när något vi sagt i förtroende kommer ut. 11:11-13. Om vi inte hade något annat argument för att låta bli att sprida ett rykte borde åtminstone Ords 25:8-10 ge oss motivation. Om du sprider ett rykte blir ditt rykte ont. Ingen kommer att anförtro sig åt dig. Du kommer att förlora din omgivnings förtroende. Jag känner människor som försöker vinna vänner genom skvaller. De vänner de vinner förlorar de lika snabbt. De saknar verkliga vänner. Deras rykte har blivit ont.

6:12-15, 16:27-28.

4. Den vises ord är eftertänksamma, 18:13.

15:1 En fantastisk ord för den som vill stå i tjänst för Gud. *Ett mjukt svar stillar vrede.* Pröva och se!

5. Den vises ord är korrigerande.

27:6-7. En vän säger sanningen. Det är oftast lättare att släta över, men det krävs en verklig vän för att säga sanningen - och av en vän orkar du ta sanningen.

28:23. Det är bättre att tillrättavisa en avfälling än att ha en hal tunga. Om du talar klartext, i den kärlek Herren ger dig, kan du vinna honom tillbaka.

Om någon tillrättavisar dig - bli inte stött, 10:8.

-Det är lättare sagt än gjort!

Jo, jag vet.

6. Den vise talar i rätt tid. 25:11-12.

Rätt ord i fel tid ger fel resultat. Det du tänker säga är kanske rätt. Fråga Gud om det också är rätt tid.

HUR KAN VÅRT TAL BLI RÄTT?

1. Genom att vår karaktär dans. 10:11.

Den rättfärdiges mun är en livets källa. Ett rätt förhållande till Jesus formar vår karaktär. När vår karaktär förändras förändras också vårt tal. Hur var det Jesus sa? *-Det hjärtat är fullt av det talar munnen.* Ge Jesus fullt tillträde till ditt hjärta. Det kommer att börja märkas i ditt tal.

2. Genom gemenskap med visa människor. 13:20.

Välj att umgås med människor du ser upp till och vill börja likna. Visst behöver du umgås med andra människor också, inte minst ur evangelisationssynpunkt, men för ditt lärjungaskap behöver du umgås med människor som har kommit längre än du i sin vandring med Herren, och som därför har något att lära dig.

3. Genom studier. 15:28.

Lärjungaskap är - bland mycket annat - också en fråga om hur vi använder vårt tal. Gud är beredd att lära och undervisa oss om hur vi kan bli skickliga i att bruka vårt tal. Varför? För att Gud vill låta sin församling bli en plats för välsignelse. Det finns en tydlig beskrivning av vad Gud har i sitt hjärta för oss i Ef 4:29-32: *"Öppna inte munnen för ofruktbart prat utan säga bara sådant som tjänar till att bygga upp där det behövs, så att det blir till välsignelse för dem som hör på. Gör inte Guds heliga ande bedrövad, den är sigillet som utlovar frihetens dag åt er. Gör er av med all elakhet, vrede och häftighet, med skymfard och förolämpningar och all annan ondska. Var goda mot varandra, visa medkänsla och förlåt varandra, liksom Gud har förlåtit er i Kristus."*

Låt oss be om skicklighet i vårt tal. Död och liv har tungan i sitt våld.

Låt oss därför ta beslutet i våra hjärtan att ge vårt tal i Livets tjänst!

Nästa gång ska vi tala om sex.

På ett livgivande och uppbyggligt sätt förstås.

OM SEX

Artikel 2

Jag inledde min första artikel med att hävda att Ordspråksboken har ett aktuellt och utmanande budskap till oss. Den innehåller en praktisk lärjungaundervisning med tre stora genombrytande ämnen: Talet, sex och pengar. Eftersom dessa ämnen berör oss alla på ett intimt sätt - vi brukar prata, vi har en plånbok och vi är skapade med känslor och sexuella drifter - berörs vi också på ett intimt sätt av Ordspråksboken. Jag ägnade den första artikeln åt talet - Bruk och missbruk. Denna artikel ska ägnas åt ett annat brännande ämne: SEX.

Jag rekommenderar dig att läsa dessa artiklar med din Bibel i hand. Först när du tar tid med de verser som hänvisas till kan du se och förstå nyanserna i denna mycket rika bok. Jag rekommenderar dig att inför denna artikel särskilt läsa igenom kap 5-7 där ämnet behandlas ganska samlat.

Kapitel 5

"Min son, ge akt på min vishet, böj ditt öra till mitt förstånd, så att du bevarar eftertänksamhet..." Så inleds Ordspråksbokens 5:e kapitel. Situationen speglar ett samtal mellan en far och hans son. Fadern talar öppet om sex och samlevnad med sin son. Det är en underbar princip att våra barn först får sin undervisning i hemmet, inte från sina kamrater, eller från kristendomsfrämmande filmer eller tidningar. Bibeln framställs i media idag som en sexualfientlig, förlegad, gammal mossbevuxen bok.

Situationen i kyrkan ger heller inte anledning till alltför mycket glädje. Bara 13% av ungdomarna i ett av våra väckelseinriktade samfund svarade för en tid sedan ja på frågan om de tyckte sig ha fått en klar och tydlig undervisning om vad Bibeln lär om sex och samlevnad, i sin egen församling. Samtidigt vet den som lever med öppna ögon att kanaler som MTV spy ut sin syn på sex dag och natt. Fienden är inte tyst...

Men Bibeln har en undervisning angående sex och samlevnad. Den är inte förlegad. Den är god. Och Gud - som din Far - vill gärna sitta ner med dig och undervisa dig om hur du kan leva i renhet och befriad glädje också när det gäller din sexualitet. Gud har skapat dig. Han känner din längtan. Han har lagt ner den i ditt liv. Hans undervisning står oändligt högt över den du finner i Expressens frågespalter. Följer du den mår du bra.

FÖRST: VARNING FÖR FEL VÄG

5:1-14. Fadern använder en bild för att förklara något för sin son. En ung man möter en kvinna. Hon är inte prostituerad men hon lever heller inte gudfruktigt. Hennes mun är halare än olja (v.3): *-Det här är rätt. Vi älskar varandra. Du skulle veta hur min man behandlar mig. Det här är rätt. Ingen får veta något...*

V.4, se vad som händer mot slutet. Vart för detta? Vad leder det till? Hon kanske inte själv är medveten om att hennes vägar är villovägar. Hon kanske faktiskt tycker att hennes argument och handlingar är rätta. Som hos de självutnämnda samlevnadesexperter som idag förklarar för oss att otrohet bara är en extra krydda i äktenskapet. De måste leva i en annan värld än jag!

Men hennes vägar är villostigar.

V.9. talar om en grym hämnd. Den grymme är Satan. Den som ger sig själv till otukt ger sitt bästa till Satan.

I v.12 möter vi eftertankens kranka blekhet. *-Hur kunde jag?* Det är som att höra ekot av Simson i fängelsehålan. *-Hur kunde jag?* Jag har aldrig hört en kristen som valt den här vägen säga: *-Det var vårt priset.* Priset för otukt och otrohet är alltid för högt. Barnens lidande, hustruns nedbrytande, vännernas besvikelse. Priset var *alltid* för högt.

RÄTT VÄG

5:15-23. Det är inte så att Bibeln är fylld av bud och förbud. En samling pekpinna med förstavelsen: Du skall icke.... Nu börjar fadern undervisa sin son om vad som är rätt. Det här är den rätta vägen: Glädjen hos din hustru.

v.15-17. Drick vatten ur din egen brunn. Vatten är en bristvara i Israel. -*Släng inte ut det på torget*. Ta inte det som skulle ge liv och kasta ut det på torget. Ge inte det som var tänkt att ge liv åt ditt äktenskap till en trolös man eller kvinna. Det är Ordspråksbokens definition av lössläpphet: *att ta det dyrbara Gud har gett för vårt äktenskap och kasta ut det på torget*.

Det är ett ord rakt in i alla samborelationer. Ett samboförhållande är att ta det vackra som var givet till man och kvinna för ett livslångt förhållande - för äktenskap - (Därför skall en man överge sin fader och sin moder...), och realisera ut det billigt. Att göra något dyrbart billigt, lättköpt, lättillgängligt. Vi behöver be om motsatsen: att det som har blivit billigt på nytt skulle få behandlas som dyrbart.

v.18. Av din ungdoms hustru må du hämta din glädje. Samlivet mellan kvinna och man är inte omgivet av skam i Bibeln. Tvärtom framställs det som en källa till glädje. Vårda ditt äktenskap, säger fadern till sin son. Den som nyss ätit sig mätt på en underbar söndagsmiddag går inte omedelbart därefter ner till McDonalds och äter en fet hamburgare. Den som vårdar sitt äktenskap är tillfredsställd och behöver inte söka sin tillfredsställelse någon annanstans.

v. 21. Gud ser varje relation vi har. Om vi lever öppet inför Honom lär vi oss också att räkna med Hans beskydd och ledning.

Kapitel 6

Kap 6:22-35: Ytterligare undervisning om samlevnad. Då stycket i mycket sammanfattar och understryker vad jag redan lyft fram lämnar vi det summariskt. Jfr dock v.32 som jfr. äktenskapsbrytaren med en självmördare. Det är tunga ord. Äktenskapsbrott är andligt självmord - inte en "*krydda i äktenskapet*". En handling som skördar mycken död.

Kapitel 7

V.1-5 Introduktion.

V.6. Det här är berättelsen om en oerfaren yngling. Han är naiv. Det hebreiska ordet uttrycker att han var: "*en som ännu inte bestämt livsväg och överlätit sig åt den*." Han vet helt enkelt inte vad han vill. Alltså: nu ska vi se hur det gick för en man som ännu inte bestämt vad han ville med sitt liv. Han faller lätt. Det finns ett beskydd i din överlåtelse. Detta är alltså vad fadern säger: -*Min son, var överläten!* Detta var vad som hände:

V.8: Ynglingen gick ut på gatan. Utan mål. Drog omkring. Som en kristen surfare, som drar omkring - planlöst. Som går till kyrkan, men inte riktigt vet vad han vill än.

V.9. Och vad sker? Han vandrar rakt in i frestelsen. Det sker ofta med människor utan överlåtelse. Så mycket "*bara händer*". Det var inte planerat, men det hände. Det tycks inte finnas någon förklaring till varför. Men det finns det: bristen på överlåtelse!

V.10. Han möter en kvinna - som är klädd som en sköka. D.v.s. hon har klätt sig för att väcka människens lustar. Hon är en frestelse. Ingen gudfruktig kvinna klär sig för att väcka människens lustar. Hade denne unge man varit överläten till Gud i sitt hjärta hade han lätt kunnat genomskåda henne. Nu möter hon ynglingen, och inbjuder honom till sexuell gemenskap. Hennes tal är förföriskt. Hon kallar *äktenskapsbrott* för *kärlek*, v.19. Precis som i kvällstidningarnas spalter, där *lust och otukt* kallas kärlek. Men kärlek är betydligt mycket mer än så!

V.22-23. Han följer henne med hast. Lusten har tagit över. Och priset var livet. Detta är bokstavligen sant idag, med realiteter som AIDS och aborter.

V.24-25. Lyssna på mig, säger fadern. Ge inte bort ditt hjärta. Skydda dina tankar. Fantisera inte om orenheter. Bevara dina vägar. Utsätt dig inte för frestelse. Ords 4:23.

Sist av allt:

Bibelns budskap sammanfattas i ordet evangelium = glädjebudskap och här finns ett glädjebudskap för oss alla:

Jesus vill inte se någon under fördömelse. Han älskar att se det där ljuset i våra ögon när vi frimodigt kommer inför Hans tron.

DET FINNS ETT BESKYDD

Job 31:1. Job ingick ett förbund med Gud att inte ge sina ögon till något orent. Det kan vi göra. Om vi älskar Jesus kommer det att finnas kraft för oss till det. Det här är tillhör trons A,B,C. Om du ser på ett TV-program, och det du ser inte är rätt, vänder du bort blicken eller stänger av. Du säger: - *Jag älskar Jesus. Det här ska inte in i mitt hjärta.*

Gud har bjudit dig till fest. Inte behöver du äta sopor. Det finns någonting högre och någonting bättre att få för en kristen än den låga sexualmoral kvällstidningarnas så kallade experter fyller en ung generation med. Hos Gud finns något verkligt. Han är alla goda gåvors givare. Även sexualitetens. Och Gud vill därtill hjälpa oss att hålla dessa gåvor så dyrbara som de faktiskt är. Därför talar fadern med sin son om överlåtelse.

Det finns ett beskydd i att leva innerligt med Jesus.

DET FINNS TOTAL FÖRLÅTELSE OCH FULLKOMLIG UPPRÄTTELSE

1Joh 1:9, Hebr 8:12

Om du kämpar med misstag och frestelser: fly inte FRÅN Gud. Fly TILL Gud! Han älskar dig! Han har goda planer för ditt liv. Jesus Kristus vill inte se dig under fördömelse. Han älskar att se det där ljuset i dina ögon när du frimodigt kommer inför Hans tron.

TJÄNA MER!

Artikel 3

Några ord om pengar.

Har Ordspråksboken ett budskap? Är den mer än en serie lösryckta citat?

Detta är den tredje i en serie av fyra artiklar skrivna omkring Ordspråksbokens samlade budskap. Jag skrev i min första artikel att tre ämnen spinner som tre röda trådar om varandra genom hela boken: Talet, pengar och sex.

Den första artikeln behandlade bokens undervisning om vikten av ett rätt tal. Den andra tog upp dess undervisning om sex och samlevnad.

Denna artikel ska handla om ännu en het potatis: PENGAR.

Det finns två ytterst tabubelagda ämnen för den genomsnittlige svensken: Vårt religiösa behov och vår bankbok. Nåväl, i kyrkan talar vi ändå om vårt religiösa behov, men knappast om vår bankbok! Avdelningen privatekonomi är märkligt känsligt, också bland Guds folk.

Det finns hursomhelst ingen anledning till varför det skulle vara så. Låt oss därför frimodigt gå in på minerad mark tillsammans. Låt oss tala med varandra om pengar en stund.

Varför?

För att ditt checkhäfte har en hel del att säga om ditt liv. Om du, mot förmodan, skulle vilja utsätta dig själv för ett test och skriva upp allt du spenderar pengar på under en månads tid: prylar, nöjen, Guds församling osv. skulle förmodligen resultatet ha något att säga om vad du faktiskt värderar. Ordspråksboken har en praktisk, befriande och sund undervisning för oss på ekonomins område. Det är inte en undervisning som syftar till att förneka pengarnas värde, men som vill hjälpa oss att förstå deras rätta värde, och därmed göra oss skickliga i att hantera vår ekonomi.

PENGARNAS BEGRÄNSNINGAR

1. Pengar kan inte tillfredsställa våra andliga behov. 15:16-17.

"Bättre något litet med Herrens fruktan än en stor skatt med oro." En dagstidning publicerade för något år sedan en artikel om människor som vunnit stora summor pengar på spel. Ett av de oväntade resultaten för många av dem hade blivit depressioner. Man hade innan byggt upp en bild av hur det skulle komma att bli den dag man bara hade tillräckligt mycket pengar. Äntligen skulle problemen få sin lösning. När man nu fått dessa pengar hade man kunnat förverkligat åtminstone en del av sina drömmar, men upptäckte snart att man fortfarande, och fortsättningsvis, förblev människor med bekymmer och problem. Det fanns behov som pengarna kunde lösa. Visst löste det problem att kanske kunna betala av sina skulder osv. Men de verkligt djupa behoven förblev otillfredsställda.

2. De är flyktiga, 23:4-5.

3. För mycket pengar tenderar att göra oss oberoende av Gud. 30:7-9.

"Om två ting ber jag dig, vägra mig dem inte till min död: Låt fåfänglighet och lögn vara fjärran ifrån mig, och ge mig inte fattigdom, ej heller rikedom, men låt mig få det bröd mig tillkommer. Jag kunde eljest, om jag blev alltför mätt, förneka dig, så att jag frågade: "Vem är Herren?" Eller om jag blev alltför fattig, kunde jag bli en tjuv, ja förgripa mig på min Guds namn."

-Gud ge mig inte för mycket! Jag vill vara beroende av Dig!

Du ska upptäcka att ditt beroende av Gud är din verkliga rikedom i livet. Rikedom KAN göra människor stolta och oberoende av Gud.

Är då pengar något ont?

Naturligtvis inte! Bibeln säger att kärleken till pengar är roten till allt ont. Det är begäret till pengar som förblindar människor. Det är en fråga om vem som äger vem. Om du äger dina pengar eller om dina pengar äger dig. Man behöver inte vara rik för att ha begär till pengar. Man behöver säkert inte heller ha begär till pengar för att man är rik.

PENGARNAS VÄRDE

1. De ger faktiskt en möjlighet att leva och njuta av livet, 10:22, 14:24.

Ordspråksboken förespråkar inte ett fattigdomsideal. Den förespråkar balans och sundhet. Gör Jesus till Herre över din ekonomi.

-Jag visste det, det är pengarna ni är ute efter!

Som om det skulle handla om så lite! Nej, Gud är ute efter allt! Hela ditt liv. Gör du Jesus till Herre över ditt liv är Han också Herre över din ekonomi. Är Han inte Herre över din ekonomi är Han inte heller Herre över ditt liv.

2. Pengar ger oss vänner, 14:20-21.

???

Nåväl, Ordspråksboken säger inte att det nödvändigtvis är bra, eller att dessa vänner är verkliga vänner. Bara att det faktiskt förhåller sig så. Många kommer att springa efter den rike - men du ska alltid visa den fattige samma respekt. Bibeln är sträng mot dem som handlar efter anseende till person. Det får aldrig ske i Guds församling. Aldrig någonsin. Det får inte ske.

3. Pengar kan också vara ett beskydd mot frestelser, 30:9.

"...Eller om jag blev alltför fattig, kunde jag bli en tjuv, ja förgräpa mig på min Guds namn." För lite pengar för också till frestelsesituationer.

Rikedomen ses i Ordspråksboken som en välsignelse - som ska delas med andra. Precis som vi inte får se ner på den fattige för hans fattigdom *har vi lika lite rätt att se ner på den rike för hans rikedom*. Låt oss istället be för de rika i Guds församling att de ska få vishet att förvalta sin rikedom rätt. Med rikedom följer ansvar. De rika fördöms aldrig i Bibeln för sin rikedom. När de fördöms är det för arrogans och för stolthet.

Även om vi inte har mycket pengar är vi fortfarande förvaltare av det vi äger. Även om vi har lite pengar bör vi lära oss att ge dem till Gud.

Mycket eller lite - det handlar i båda fallen om förvaltarskap.

HUR PENGAR BÖR SKAFFAS?

1. Rättfärdigt, 15:5-6, 10:3.

"De ogudaktigas vinning är en stor olycka." Snabba klipp på andra sidan lagens gränser ger kortsiktiga vinster, men sanningen kommer alltid i kapp.

Som barn hörde jag sagan om haren och sköldpaddan som skulle springa ikapp. Haren sprang naturligtvis genast ifrån sköldpaddan, men efter en tid satte han sig ner, i övermod, för att vila en stund. Så småningom kom sköldpaddan ikapp. Då sprang haren en stund till. Proceduren upprepades, och sköldpaddan kom alltid ikapp. Sanningen är som den sköldpaddan! Sanningen tar ibland tid på sig, *men den kommer alltid ikapp*. Du får ständigt vara på språng för att fly undan den. Men den kommer alltid ikapp.

2. Inte genom lathet, 10:4, 12:24.

Den late:

- a. Börjar allting slarvigt. Läger ingen riktig grund, 6:8-10.
- b. När aldrig sitt mål, 15:19.
- c. Får aldrig fördel av sin situation, 19:24.
- d. Han börjar inget, färdigställer inget och når inget. Han tar inga tillfällen tillvara.

3. Inte genom snikenhet, utan genom generositet, 11:24-26, 3:9-10.

Kol 3:5 kallar girighet och själviskhet för avgudereri! Det är starka ord. Det finns knappast något område som prövar vår relation till Gud så starkt som vår relation till Mammon.

4. Hoppas inte på snabba klipp, 20:21.

GUDS VÄLSIGELSE ÖVER DIN EKONOMI

Är detta ett hårt budskap? Nej, det är ett underbart budskap. Varför? Jo, för att allt som du lägger under Guds herravälde tar Gud också ansvar för!

Det du tar undan från Gud får du själv ta ansvar för. Det du har tagit i egna händer ligger också i dina egna händer. Det du lagt i Guds händer är i Guds händer.

Det är således en fråga om i vilkens händer du vill att ditt liv ska vara!

Om du lägger din ekonomi under Guds herravälde kommer Han att ansvara för den: Mal 3:6-12, 2Kor 9:6-15.

Penningbegäret är roten till allt ont. En närstudie av västvärlden skulle tydligt besanna detta urgamla bibelord. Så möter vi en undervisning i Guds ord som tar oss bort från självgod egoism. Den säger: *Se dig själv som förvaltare av Guds pengar.* Stick i stäv med denna världens sätt att se på saken säger Bibeln: Ge så skall du få! Och du kan få säga dig själv: *"Herren är min herde, mig skall inget fattas."*

Kyrkan går nu in i en period där vi kommer att prövas på ekonomins område. Vår förtröstan måste på nytt fästas vid Guds hjärta. Vi kommer att prövas när det gäller vår hantering av pengar. Tim 6:5.10 är en bibeltext värd att djupstudera i sammanhanget. Kärleken till pengar för människor bort från Gud (v.10). Kärleken till Jesus för människor till Gud.

Därför ber vi: *Gud låt oss tjäna dig med våra tillgångar. Våra andliga, intellektuella och materiella. Allt tillhör Dig. Hjälp oss att förvalta det på ett sätt som gör att ditt rike får framgång genom våra liv. Amen.*

DÅRSKAP OCH VISHET

Artikel 4

Detta är den fjärde och den sista i en serie artiklar omkring Ordspråksbokens samlade budskap.

Repetition: Ordspråksboken skrevs för att ge vishet och insikt. Den innehåller en slags praktisk lärjungaundervisning. Ofta är situationen den att en far sitter ner för att samtala med sin son. *Det är i samtalet mellan far och son denna undervisning ges.* Det är alltså så du rätteligen bör närma dig detta innehåll. Det är din Fader som sitter ner med dig och samtalar med dig, *som sin son eller dotter*, om hur du kan leva ditt liv på *ett sunt och befriat sätt*. Ordspråksboken innehåller en radikal lärjungaundervisning, men mer än så - den är också en varmt framförd *barnaskapsundervisning*. Det är som Far Gud närmar sig sitt folk i denna bok, och bokens genomgående ton är Faderns omsorg om dig, som Hans barn.

I denna sista artikel ska vi uppmärksamma tre gestalter som återkommer i boken vid upprepade tillfällen. Tre gestalter som symboliserar tre kategorier människor, eller kanske bättre: Tre attityder vi har att gå till rätta med i våra egna liv.

Återigen rekommenderar jag dig att läsa de verser som hänvisas till för att rätt kunna ta åt dig innehållet i denna artikel.

TVÅ INBJUDNINGAR

Låt oss slå upp och läsa kap 1:8-33. *"Hör min son, din faders tuktan, och förkasta inte din moders undervisning..."*

V.9. Den är nämligen en skön krans om ditt huvud. En halskedja om din hals. Om du tar tillvara denna undervisning kommer den att bli till en skönhet i ditt liv.

Din lydnad och din ödmjukhet är något som Gud betraktar med välbehag. Det är som en skön utsmyckning.

Synden inbjuder:

V.10. Faderns princip är att varna sin son INNAN frestelserna kommer. Det är en god princip. Alltför ofta kommer vi steget efter - när något redan har gått fel.

V.11-14. Bedragare lägger upp en plan för att förleda denne unge man. Deras argument är slipade: *-Det här kommer vi alla att tjäna på!*

V.19. Men fadern visar sin son vad synden ändå leder fram till, till slut: döden! Man kan tycka sig se kortsiktiga vinster med att synda - pengar eller popularitet - men till slut leder synd ändå till död.

Visheten inbjuder:

V.20 Här möter vi en ny inbjudan. Här inbjuder visheten. Under gamla förbundet fanns män som vandrade från by till by för att undervisa på gatorna. Den som så ville lyssna lyssnade. Här kommer visheten för att på samma sätt inbjuda oss att lyssna. D.v.s. Gud sänder lärare i vår väg som kan förmedla vishet från Gud. Men vi måste lyssna till dem. Vi kan välja att lyssna eller att inte lyssna. Gud ger oss gott om tillfällen att verkligen höra Hans röst. Men lyssnar vi? Hör vi Hans röst?

V.22. Här fanns människor som hörde Gud tala, men som inte ville lyssna. Om ni ville lyssna skulle jag låta min Ande flöda över er, sa Gud. Ni skulle då få höra mina ord - men ni ville inte!

Så tydlig är Herren med oss. Dessa människor hade säkert många argument för att inte lyssna, men varje förklaring var en bortförklaring. Det egentliga problemet var att de alls inte ville lyssna. Vi återfinner inte mindre än tre kategorier människor i v.22, om vilka Gud måste säga: Ni ville inte. Ordspråksboken talar en hel del om dessa tre personligheter:

- De enfaldiga
- Dårarna
- Smädarna

DE ENFALDIGA (eller naiva)

De beskrivs, som vi såg i den andra artikeln i denna serie, i bokens 7:e kapitel. Den enfaldige är naiv. Han faller lätt i synd. Han är lättstyrd. Den enfaldige är kanske inte egentligen ond, men han äger ingen överlåtelse i sitt liv. Han har ännu inte bestämt sig för vad han faktiskt vill med sitt liv. Ordspråksboken säger oss: - *Var inte naiv! Var inte enfaldig! Var överlåtten! Staka ut din väg - och gå den!* Den naiva människan har aldrig gett sig till något, därför faller hon lätt. Det finns ett starkt beskydd i överlåtelsen. Därför: -*Ge dig till något! Ge dig till Gud!* Då gäller orden också över ditt liv: -*Jag skall låta min Ande flöda över dig.*

De enfaldiga har problem, men för denna grupp finns fortfarande mycket hopp.

DÅRARNA

17.21. En dåraktig son ger sin far hjärtesor. 15:20. Han föraktar sina föräldrar.

17:10. En vis man kan ändra sig, men på dåren verkar inget. Han är snarstucken och blir bara stött. Han har aldrig fel. Han ber aldrig om ursäkt. Han har alltid en ursäkt.

Alltså: När vi handlar så har vi sänkt oss till dårens nivå. Om en förebråelse är riktig måste vi ta den åt oss. Är den inte riktig har vi rätt att lämna den - när vi väl har provat vårt hjärta.

14:8. Den kloke prövar sig inför sanningen. Inte dåren.

20:3. Dåren söker alltid strid. Det är en ära för en man att hålla sig från kiv. Ett stilla sinnelag är ingen ordrik, vråkig egenskap - men det är en egenskap Guds ord håller högt! Dåren söker strid. När vi handlar så har vi på nytt sänkt oss till dårens nivå.

12:15. Dåren tycker att han vet bäst.

14:9. Han t.o.m. hånar syndernas förlåtelse. Han nöjer sig med att förklara och försvara sina egna synder. Det är dårskap. Ja, att håna syndernas förlåtelse är verkligen höjden av dårskap. En dag ska vi förstå det ännu bättre än idag!

22:15. Oförnuft fäster sig vid barnens hjärta. Tuktan och sann kärlek fördriver däremot dårskap. Om vi handlar i dårskap kommer våra barn att ta efter oss; en smärtsam erfarenhet som förmodligen varje förälder någon gång gör. Men sann kärlek fördriver dårskap.

Dåren ligger värre till än den enfaldige, men för honom finns ändå fortfarande hopp.

SMÄDARNA (eller hädarna)

21:14. Smädarna är fräcka och arroganta, stolta och övermodiga. Gud har förklarat sin avsky mot stolthet och arrogans: 1 Petr 5:6. Vår ovilja att böja oss under Gud! Gud söker de ödmjuka. Han bor hos dem som har förkrossade hjärtan. Han förklarar att de saktmodiga ska ärva landet. I Guds rike är det de högmodiga och arroganta som går tomhänta genom livet.

Jak 4:7. Böj dig ödmjukt under Gud, skriver Jakob. Vad ska ske? Du ska stå emot djävulen. Han ska fly från dig.

Gud ska ge åt den församling som är sann i sin ödmjukhet sann auktoritet. Han vet att den inte kommer att missbruka den. Därför ärver de ödmjuka landet. Ödmjukhet är inte detsamma som svaghet, velighet, eller en handlingsförlamad kristendom. Den ödmjuka församlingen kommer att vara stark. Den jagar fienden på flykten. Satan flyr alltså den församling som har böjt sig inför Gud. Ett ödmjukt sinne är grunden för all andlig auktoritet.

Gud ger inte auktoritet åt de auktoritära. Gud ger auktoritet åt den som böjt sig under Hans auktoritet. Den som står under Guds auktoritet är också den som har den i sitt liv. Därför ärver de saktmodiga landet!

29:8. Smädarna uppviglar staden. En smädare nöjer sig inte med att förneka Gud. Han vill också uppvigla andra mot Gud. Ordspråksboken säger - 9:7-8 - : Tillrättavisa dem inte! Låt dem vara!

Om du alltså inte har ett speciellt ord från Gud: Låt smädarna vara!

För den naive finns hopp, för dåren likaså, men låt smädarna vara.

Dessa tre grupper kommer ofta igen i boken. Vi behöver inte söka efter dem i vår omgivning - vi stöter nog på dem ändå - men vi bör söka efter dem i våra egna liv. Varje gång vi liknar någon av dem måste vi korrigera oss själva.

- Nu handlade jag naivt Fader. Tack för att du visade mig det. Led mig rätt. Nu handlade jag dåraktigt, utifrån stolthet. Korrigera mig. Jag vill inte vara en dåre inför Dig! Tack för din tillrättavising...

Så är det med Ordspråksboken. Det är som att sitta ner tillsammans med Far för att lyssna till Hans råd.

Det är inte Gud som avgör vilken grad av intimitet vi ska ha med Honom. Korrekt uttryck: Gud har redan gjort vad som krävs för att vi ska kunna leva i en intim relation till Honom. Han är tillika beredd att undervisa oss om rätt väg för oss, om vi vill lyssna. Och vill du ta emot hans undervisning kommer Hans Ande beständigt att flöda över ditt liv.

Vem vill leva naivt eller dåraktigt, än mindre som en smädare, när det liv Gud erbjuder är ett liv under beständig välsignelse?

VISHETEN

Låt oss slutligen se på dårskapens motsats: VISHETEN. 2.1-5. Varje andlig skatt du ber om ska du få. Kärleken till Jesus, beskydd, vishet osv. Om du ber om det. - *Ni har inget för att ni inte ber*, skriver Jakob. Du måste be om det, söka det som något dyrbart. Då får du det. Om du ber *uppriktigt och uthålligt*. Hebr 10:36.

V.6-11. När du så söker Herren kommer din andliga smak att förändras. Du kommer att börja undra: *-Hur har jag kunnat slarva bort det här? Det är underbart. Varför har jag inte tagit emot det förut? Det här är ljuvligt!*

Då blir vår bön:

- Gud, vi vill inte leva i naivitet, eller i dårskap. Vi vill lyssna till Dina ord. Vi vill lyda och följa Dig. Nu, när vi väl har smakat Din Ande duger inget annat. Vi vill vara visa. Vi vill ha Din gemenskap. Låt Din Ande flöda. Korrigera oss. Led oss. Du är allt för oss. Amen.